

Landstingsfullmäktige
Landstinget i Värmland

Revisionsberättelse

Inledning

Landstingets revisorer har granskat landstingsstyrelsens och nämndernas verksamhet under 2001. De under landstingsstyrelsen lydande delegationerna har ingått som en del i granskningsarbetet liksom folkhögskolestyrelserna.

Kommunallagen föreskriver att revisorerna årligen, i den omfattning som följer av god revisionssed, skall granska all verksamhet som bedrivs inom nämndernas verksamhetsområden. Denna granskning sker enligt landstingets revisionsreglemente och följer den av revisorerna gjorda riskanalysen. All granskning under året, bland annat det som redovisats i granskningsrapporter, ligger till grund för den av revisorerna framlagda revisionsberättelsen. Det är således först i detta dokument, efter inhämtande av synpunkter från landstingsstyrelse och nämnder, som revisorerna slutligt tar ställning till de iakttagelser som redovisats i granskningsrapporter eller på annat sätt framkommit under året.

Utifrån revisorernas granskningsplan har vissa iakttagelser och slutsatser dokumenterats i särskilda rapporter. I enlighet med vad som föreskrivs i kommunallagen 9 kap 16§ bifogas en sammanställning över de sakkunnigas rapporter och avrapporteringar gjorda till revisorerna under 2001.

Övergripande iakttagelser och synpunkter

Landstinget i Värmland har under en följd av år brottats med stora underskott, snabb kostnadsutveckling och stor upplåning. Den kortfristiga upplåningen uppgick till 596 miljoner kronor per den 31 december 2001. Detta innebär att landstinget har den ojämförligt största låneskulden per invånare av alla landsting/regioner. Med utgångspunkt från att denna utveckling kommer att undergräva landstingets verksamhet och utgående från de krav som framförs i kommunallagen om en ekonomi i balans, har revisorerna i tidigare revisionsberättelser framfört starkt kritiska synpunkter på landstingsstyrelsens och hälso- och sjukvårdsnämndens hantering av de ekonomiska frågorna.

I det allvarliga ekonomiska läge som landstinget befinner sig träffade landstingsfullmäktige under år 2000 en överenskommelse med regeringen om åtgärder för att reducera kostnaderna med 200 miljoner kronor och att uppnå balans mellan kostnader och intäkter senast i bokslutet 2002. Under året har det blivit uppenbart att avtalets villkor inte varit möjligt att uppfylla. Avtalet har därför

reviderats och villkoren skall nu vara uppfyllda i och med bokslutet för år 2003.

För att det skall vara möjligt att nå en ekonomi i balans vid utgången av 2003 har landstingsfullmäktige under 2001 bland annat fattat ett antal rambeslut som innebär förändringar i hälso- och sjukvårdens organisation och struktur liksom i landstingets servicefunktioner. Förändringsarbetet inom hälso- och sjukvården samt inom landstingsservice har under hösten 2001 i hög grad präglats av detta fullmäktigebeslut.

Verksamhetens totala kostnader, exklusive avskrivningar, ökade mellan åren 1999 och 2000 med 5,4%. Under 2001 kan vissa ekonomiska effekter noteras och bortsett från omställnings- och engångskostnader har landstingets totala verksamhetskostnader ökat med 1,4% mellan 2000 och 2001. Revisorerna har under en följd av år pekat på vikten av att ha kontroll över kostnadsutvecklingen för att nå de ekonomiska målen.

Lönekostnadsutvecklingen 2002 och 2003 kommer att vara avgörande för om avtalet med regeringen om kostnadsreducering skall kunna uppfyllas. Kostnadsökningar de kommande åren utöver vad som överenskommits med regeringen kommer att betydligt försvåra möjligheterna att klara det ingångna avtalet. Stora lönekostnadsökningar måste i ett sådant läge kompenseras med ytterligare åtgärder. I granskningsrapport nr 7-01 har revisorerna belyst lönekostnadsutvecklingen mellan år 2000 och 2001.

Revisorerna vill understryka det ansvar som styrelsen och nämnderna har när det gäller styrning, uppföljning och kontroll för att nå det uppsatta ekonomimålet. Revisorerna vill dessutom poängtera att kommunallagen redan idag ställer krav på en ekonomi i balans och att kommunallagen anger hur ett underskott skall regleras.

Landstingets revisorer har all respekt för de svåra avvägningar som styrelsen och nämnderna har i att anpassa verksamheten till vad som är ekonomiskt möjligt och att efterfrågan kan vara större än utbudet. Det är därför viktigt att prioriteringsfrågorna lyfts fram och att landstingets åtagande diskuteras och så långt möjligt tydliggörs. Åtagandet måste rymmas inom de av fullmäktige givna ekonomiska förutsättningarna. Det måste också skapas förutsättningar för framtida satsningar som en följd av medicinsk- och medicinskteknisk utveckling.

Landstingsstyrelsen

Revisorernas synpunkter

Revisorerna framförde i revisionsberättelsen för 2000 starkt kritiska synpunkter på hur landstingsstyrelsen då tog sitt övergripande uppsiktsansvar enligt kommunallagen och reglementet. Landstingets revisorer har därför under året riktat särskild uppmärksamhet på styrelsens arbete, bl a hanteringen av de ekonomiska frågorna.

Landstingets underskott för 2001 uppgår till närmare 300 miljoner kronor varav större delen utgörs av engångs- och omställningskostnader som ett led i arbetet med att sanera landstingets ekonomi. Bortsett från dessa kostnader har den ekonomiska utvecklingen inte varit lika negativ som under de närmast föregående åren. Bidragande orsaker är bl a ökade skatteintäkter och en dämpad kostnadsutveckling. Fortfarande kvarstår dock stora ansträngningar för att nå det ekonomiska målet.

Landstingets revisorer har under året presenterat ett par rapporter inom det personaladministrativa området. Det gäller "förtida pensionsuttag" och "lönekostnadsutvecklingen i landstinget 2000-2001". Den senare har berörts ovan. Rapporten om pensionsuttag (nr 6-01) visar på behovet av att med fasthet hålla samman hanteringen av frågor kring förtida pensioneringar och därmed undvika att alltför olika villkor skapas. Rapporten understryker även behovet av återkoppling av beslut och konsekvenser till den politiska organisationen. Det är revisorernas förhoppning att de av personal- och förhandlingsdelegationen tagna initiativen kommer att leda till en bättre samordning.

Landstingets revisorer är starkt oroade över utvecklingen av sjukskrivningstalen. Revisorerna noterar de initiativ som nu tagits beträffande utarbetandet av en handlingsplan mot sjukskrivning. Detta arbete kommer att uppmärksammas och ev kommer en fördjupad granskning att genomföras.

Revisorerna har med intresse följt ett antal chefsavvecklingsärenden under året och särskilt informerat sig om handläggningen av dessa. Iakttagelserna understryker personal- och förhandlingsdelegationens viktiga uppgift att utfärda riktlinjer som gör att landstinget framstår som föregångare när det gäller personalfrågor.

Tandvårdsdelegationen visade ett underskott för sin verksamhet under 2000. Delegationen uppvisar ett underskott även för 2001. Revisorerna förutsätter att tandvårdsdelegationen aktivt verkar för att åtgärda den ekonomiska obalansen.

Skattemyndigheten har genomfört en särskild granskning av landstinget under 2001. Myndigheten har redovisat synpunkter på bland annat personalens konferensresor utanför Sverige samt landstingets redovisning av mervärdesskatt och löneskatt. Granskningen har resulterat i propåer om omprövning av tidigare fastställda skatter och avgifter. Revisorerna utgår från att styrelsen analyserar behovet av att utveckla landstingets kompetens inom skatteområdet samt att regelverken tydliggörs för chefer och medarbetare.

Landstingsstyrelsen beslutade i juni månad att införa investeringsstopp och att ledningsgruppen bemyndigades besluta om avsteg från detta. Sedan tidigare finns ett beslut om att investeringar över 1 miljon kronor skall beslutas av styrelsen. Revisorerna har särskilt analyserat efterlevnaden av beslutet och konstaterar att investeringsvolymen minskat högst väsentligt samt att dispensrutiner funnits och att dessa i huvudsak efterlevts.

Sammanfattningsvis anser revisorerna att landstingsstyrelsen, i jämförelse med 2000, mer målmedvetet hanterat de uppgifter som enligt kommunallagen och reglementet ankommer på styrelsen.

Ansvarsprövning

Landstingets revisorer tillstyrker att landstingsstyrelsen beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2001.

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Revisorernas synpunkter

Landstingets revisorer har ingående följt hälso- och sjukvårdsnämndens arbete under verksamhetsåret 2001, bl a genom uppföljningar och analyser samt vissa fördjupade granskningar. Utifrån dessa konstaterar revisorerna att hälso- och sjukvården, liksom under tidigare år, redovisar ett stort ekonomiskt underskott. Resultatet i förhållande till den givna budgetramen är ett underskott på 264 miljoner kronor.

Revisorerna noterar den kostnadsökning landstinget har haft under 2001 för vård vid Karlskoga lasarett och vill understryka det angelägna i att ha uppsikt över hur kostnaderna för köpt vård utvecklas. Denna kostnadsökning riskerar att urholka effekterna av kostnadsreduceringarna i den egna vårdorganisationen.

Kostnaden för högspecialiserad vård uppgick under året till 237 miljoner kronor vilket är närmare 40 miljoner kronor utöver budget. Budget för 2001 var 22 miljoner kronor lägre än utfallet för 2000. I avsaknad av kostnadsreducerande åtgärder var budgetförutsättningarna orealistiska.

Landstingets revisorer har i sin rapport "köptrohet inom högspecialiserad vård" (nr 4-01) redovisat ett antal förslag. Dessa förslag tillsammans med de initiativ som tagits inom hälso- och sjukvården bör kunna leda till ökad kostnadskontroll och utvecklat vårdssamarbete inom regionen.

Revisorerna har under året redovisat ett antal andra granskningsrapporter som bl a berör hälso- och sjukvårdsnämndens ansvarsområde. Det gäller t ex "LiV 2002" (nr 3-01), "obehörig åtkomst i IT-system" (nr 5-01) och "utbildnings- och utvecklingsfonder i hälso- och sjukvården" (nr 1-01). Revisorerna har begärt och erhållit synpunkter och reaktioner på rapporterna. Vad gäller förändringsprojektet LiV 2002 sammanfaller inte ståndpunkterna mellan nämnden och revisorerna i alla delar. Revisorerna uppfattar inte att det i yttrandena till granskningsrapporten framförts argument från vare sig nämnden eller styrelsen som ändrar rapportens huvudsakliga slutsatser. Det gäller t ex bristen på projektets aktualitet i organisationen och bristen på uppföljning och styrning för att nå de uppsatta målen.

Sammanfattningsvis anser revisorerna att hälso- och sjukvårdsnämnden under 2001 mer påtagligt än under år 2000 arbetat med omstruktureringen inom häl-

so- och sjukvården i syfte att anpassa organisationen till tillgängliga ekonomiska resurser.

Ansvarsprövning

Landstingets revisorer tillstyrker att hälso- och sjukvårdsnämnden beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2001.

Hälsonämnderna

Revisorernas synpunkter

Landstingets revisorer har följt hälsonämndernas arbete, bl a genom protokoll och genom ett särskilt granskningsarbete (rapport nr 2-01). I granskningsrapporten om hälsonämndernas arbete framhåller revisorerna att hälsonämnderna kommit olika långt i arbetet med de av fullmäktige angivna uppgifterna och att nämnderna saknat administrativt stöd. Ett sådant stöd har tillskapats under verksamhetsåret vilket bör ha lett till gynnsammare förutsättningar för hälsonämndernas arbete.

Ansvarsprövning

Landstingets revisorer tillstyrker att

*centrala hälsonämnden
östra hälsonämnden
västra hälsonämnden
sydvästra hälsonämnden
norra hälsonämnden*

beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2001.

Nämnden för landstingservice

Revisorernas synpunkter

Landstingets revisorer har på olika sätt följt nämndens arbete under verksamhetsåret 2001. År 2000 redovisade revisorerna en rapport rörande byggnation och byggplanering vid Centralsjukhuset i Karlstad. I rapporten berördes partneringavtalet mellan landstinget och entreprenören. Landstingets revisorer har under 2001, i nära samverkan med landstingservice, informerat sig om redovisning, kostnads- och bonusprinciper inom ramen för avtalet.

Landstingets ekonomiska problem påverkar självfallet i hög grad investeringarna och under verksamhetsåret har beslut fattats om en stark återhållsamhet. En kartläggning av de senaste tre årens byggnadsinvesteringar visar att en övervägande del av investeringarna avser Centralsjukhuset i Karlstad. Detta faktum understryker det stora investeringsbehov som finns där.

Arbetet inom nämndens ansvarsområde har i hög grad präglats av omstrukturering och anpassning till den nya hälso- och sjukvårdsorganisationen.

Nämnden för landstingservice uppvisar ett underskott på drygt tio miljoner kronor som är hänförligt till omställnings- och engångskostnader.

Ansvarsprövning

Landstingets revisorer tillstyrker att nämnden för landstingservice beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2001.

Nämnden för regional utveckling

Revisorernas synpunkter

Den 1 september 2001 etablerades Region Värmland genom överföring av vissa uppgifter från primärkommunerna och Nämnden för regional utveckling, vilken i och med detta avvecklades.

Revisorerna noterar att landstinget under perioden september – december svarat för redovisningen för de delar som formellt överlämnats till Region Värmland – kommunalförbund. Skälen härtill är främst bemanningsmässiga. Revisorerna anser denna lösning inte helt tillfredsställande och att det hade varit att föredra att verksamheten för denna tidsperiod också redovisningsmässigt hade ingått i Region Värmland och inte i landstingets koncernredovisning. Detta förhållande har skapat oklarheter i ansvarsfrågan.

Balansräkning och resultaträkning har analyserats och revisorerna konstaterar att nämnden redovisar ett visst överskott.

Ansvarsprövning

Landstingets revisorer tillstyrker att nämnden för regional utveckling beviljas ansvarsfrihet för verksamheten under tiden 1 januari till och med utgången av augusti månad 2001.

Folkhögskolestyrelserna

Revisorernas synpunkter

Revisorerna har följt folkhögskolestyrelsernas arbete under verksamhetsåret 2001. Revisorerna noterar att det ekonomiska resultatet för de enskilda folkhögskolorna varierar. En genomgång av de ekonomiska utfallen under de senaste åren visar på samma förhållande. Revisorerna förutsätter att de folkhögskolestyrelser som uppvisar underskott i sina verksamheter aktivt verkar för att anpassa verksamheten till givna ekonomiska förutsättningar.

Ansvarsprövning

Landstingets revisorer tillstyrker att

*Styrelsen för Ingesunds folkhögskola,
Styrelsen för Klarälvdalens folkhögskola*

*Styrelsen för Kristinehamns folkhögskola
Styrelsen för Kyrkeruds folkhögskola
Styrelsen för Molkoms folkhögskola*

beviljas ansvarfrihet för verksamhetsåret 2001.

Förtroendenämnden

Revisorernas synpunkter

Revisorerna har följt förtroendenämndens arbete under verksamhetsåret och noterar att arbetet har förändrats genom att nämnden övertagit de uppgifter som tidigare hanterats av lokala patientkontaktmän. Den av nämnden redovisade statistiken visar att antalet protokollförda patientfall successivt ökat under åren. Utöver dessa utredningsfall har det inom nämndens kansli handlagts ett stort antal patientärenden, varav flertalet rör vård och behandlingsfrågor. Granskningen har inte givit anledning till synpunkter på förtroendenämndens hantering av patientärendena.

Ansvarsprövning

Landstingets revisorer tillstyrker att förtroendenämnden beviljas ansvarfrihet för verksamhetsåret 2001.

Årsredovisning

Landstingets revisorer tillstyrker att årsredovisningen för 2001 godkänns. Den är upprättad i enlighet med kommunala redovisningslagen och i enlighet med god redovisningssed samt återger i allt väsentligt landstingets resultat och ekonomiska ställning på ett rättvisande sätt.

Landstingets balansräkning omsluter 2 456 391 786 kronor per den 31 december 2001. I balansräkningen ingår poster som överförts till Region Värmland – kommunalförbund.

Leif Sandberg

Ivar Linder

Stig Löfgren

Stig-Arne Persson

Lennart Berglund

Valborg Nilsson

Per-Åke Sjöswärd Persson

Sammanställning över de sakkunnigas rapporter och avrapporteringar till landstingets revisorer under 2001

Kommunallagen 9 kap 8§ föreskriver att revisorerna i sin granskning skall biträdas av sakkunniga. I 9 kap 16§ stadgas att de sakkunnigas rapporter skall bifogas revisionsberättelsen. Med hänvisning till kommunallagens bestämmelser redovisas de rapporter och mer omfattande avrapporteringar som gjorts under verksamhetsåret 2001.

Skriftliga rapporter

Rapport 1-01 Utbildnings- och utvecklingsfonder inom hälso- och sjukvården
Rapport 2-01 Hälsonämndernas arbete
Rapport 3-01 Utvärdering av förändringsprojektet LiV 2002
Rapport 4-01 Köptrohet inom den högspecialiserade vården
Rapport 5-01 Obehörig åtkomst i landstinget datasystem
Rapport 6-01 Förtida pensionsuttag
Rapport 7-01 Lönekostnadsutveckling i landstinget 2000 – 2001

Avrapporteringar

Aktieplaceringar
Ansvarsförbindelser
Attest- och utanordning
Avskrivningar
Avsättningar
Avtal
Balansräkningar
Borgensåtaganden
Budget
Delegationsordning
Delårsbokslut
Donationsstiftelser
Ekonomiska beslut
Engångs- och omställningskostnader
Fakturahantering
Fastighetsinvesteringar
Finansieringsanalys
Fordringar
Huvudmannaskapsförändringar
Högspecialiserad vård
Inventarieinvesteringar
Intern kontroll
Kostnads- och intäktsutveckling
Lagerinventering
Likviditet
Obligationer
Oförutsedda utgifter
Organisationsförändringar

Pensionsåtaganden
Personalavveckling
Policydokument
Prognoser
Protokoll
Realisationsförluster
Regelverk
Resultaträkningar
Riskanalys
Skatter
Skulder
Statsbidrag
Uppföljning
Upplåning
Utomlänsvård
Verkställighet av fullmäktigebeslut